Kuyudan Çıkarılan Taşlar -1-

KUYUDAN ÇIKARILAN TAŞLAR -1-

Hüseyin AVNİ

اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنا مُحَمَّدٍ
وَأَلِهِ اَجْمَعِينَ

Bundan sonra…

Bir Profesör[1], husûsan asrımızın büyüklerinden Mahmûd Efendi Hazretleri, umûmen de geçmişten günümüze tasavvuf ve bir takım tasavvuf büyüklerini hedef alan, yer yer o büyükleri **şirk**le suçlayan, yer yer üslûb ve ifâde seviyesizlikleri ve dahi câhilliklerle dolu bir yazı yazmış, Mahmûd Efendi Hazretlerine göndermişti. **Üslûb-i beyân ayniyle insan** diye vecîz bir söz vardı. İfâde biçimlerinden, ilim, akıl, idrâk ve irfân seviyesi **böyle**sine dibe vuran bir kimseye cevâb vermeğe değmezdi. Ma'rûf'u emretmek ve münkerden kaçındırmak veya teblîğ etmek maksadıyle, kendisine cevâb verildiği takdîrde, bu denli seviyesiz ilim ve uslûb sâhibi birisinin, ğalib ihtimâlle, enâniyeti daha da kabarabilir, nefs-i emmâresi son derece işi azıtabilirdi. Bu yüzden onu daha fazla zarara sokmamak ve de esas itibariyle cevâba değer birisi olmadığı için, O'na cevâb verilmedi. Zîrâ, "**ma'rûf**"u/dince güzel veya lâzım olanı emretmek ve **münker**'den/ dince kötü veya yasak olandan sakındırmanın da şartları, usûlü ve üslûbu vardı;

Ağırlıklı zann ile denilenleri kabûl etmeyip daha da kötüye gitme ihtimâli bulunanlara ma'rûfu emretmek ve onları münkerden sakındırmak câiz bile değildi.[2]

Daha sonra bir takım ısrarları ve de ma'hûd yazıyı öteye beriye gönderip yayması sebebiyle mes'elenin karşılıklı görüşülmesine karar verilmiş ve görüşme gerçekleşmişti. Ancak münâzarasından maksad hakkı ortaya çıkarmak olmadığı, kendinde kibir, inad ve mukâbere doruk noktada mevcûd olduğu için görüşmeden fayda hâsıl olmadığı gibi büyük bir zarar meydana geldi. Korkulan başa gelmişti.

Mevlâ teâlâ ne güzel buyurdu:

"Yeryüzünde haksız yere kibirlenenleri, âyetlerimden[3] çevireceğim. Her bir âyeti görseler, onu tasdîk etmeyecekler. Rüşd (ve salâh) yolunu görseler, onu bir yol edinmeyecekler. Azgınlık (ve taşkınlık) yolunu görseler, onu bir yol edinecekler…"[4]

Bu âyetle anlatılanlar, kâfirler için kâmil ma'nâda, günahkâr mü'minler için kibirlenme vasfını üzerlerinde bulundurdukları nisbette tahakkuk eder.

Daha sonra, söz konusu şahıs, bu görüşmeyi hasım bellediklerinin söylediklerinden bir çoğuna yer vermeden, bir takımlarını da değiştirerek, kendi sözlerinden bir çoğunu kendince düzelterek ve te'vîl götürmeyen zırvalardan bir kısmını da hepten hazfederek, bir takım ilâvelerle "**düzgün**"hâle getirerek yazıya dökmüş ve bu yazıyı hem muhâtablarına hem de başkalarına göndererek **vazîfesini** yapmış oldu. Daha sonra da bu yazının bir takım yerlerini metinden çıkararak ve de düzgün ilâveler yaparak kitâblaş-tırmış, muhtemelen bu **mühim vazîfe**'nin bir mükâfâtı olarak, hasmının zâtını ve çalışmalarını ortadan kaldırmaya çalışan sultadan payını almış oldu.

Cevâb Mecbûriyeti ve Üslûbu

Böylece, bu ilim ayıbı yüz kızartıcı **yazı**(!)ya cevâb vermek kaçınılmaz olmuştur.

Zehebî'nin **Şeyhu'l–İslâm** dediği, İmâm, Muhaddis ve Müctehid **Sübkî**, İbnu'l-Kayyim'e yazdığı bir reddiyesinin başında şöyle diyordu:

"Bu akâid kitâbının beyitlerini yazan (İbn-i Kayyim), ismini ağzıma almaya değmez. Sözüm (tartışmam) keşke bir âlimle veya bir zâhidle, yahud dînini iyi koruyan veya haysiyyetini iyi muhafaza eden, hakkı arayan biriyle olaydı. Şu kadar var ki, kişi mü'minlerin inançlarını korumak için câhillerle ve bid'atçılarla (da) konuşmaya (tartışmaya) mecbûr kalıyor."[5]

İmâm Sübkî böyle derken, hakîkaten çok mühim bir noktaya parmak basıyordu.

İmâm Celâleddîn Süyûtî de, şöyle diyor:

Şübhesiz ki Allah celle celâlühû, eşsiz ve yüce Kitâb'ında, Benî İsrâîl'in ve diğerlerinin haddi aşanlarının dediklerini ve inandıklarını hikaye etmiş ve onları, hakkı açıklamak ve hidâyet üzere olanlara yol göstermek için reddetmiş, düşüklüklerinden dolayı bunu terk etmemiştir. Âlimler de buna uymuşlar ve onu yaptıkları şeyler husûsunda kendilerine delîl edinmişlerdir.[6]

İmâm Sübkî'nin ve İmâm Süyûtî'nin şaşkın ve kifâyetsiz kimselere cevâb vermekteki ma'ze-retleri, burada bizim için de geçerlidir. Şöyle ki; ilk asırlardan günümüze varıncaya kadar gelmiş geçmiş ve hayâtta olan nice Allah dostuna yakıştırılan, "**müşriklik**", "**kula ibâdet etmek**", "**Kur'ân'dan ve İslâm'dan uzaklaşmak**", "**bâtıla dalmak**," "**bilmemek**", "**aklet-memek**", "**aklını kullanmamak**", "**bu yüzden tepesine pislik atılmış olmak**," "**haddini aşmak**", "**boyundan büyük işlere girişmek**" ve "**uydurmak**" gibi îmân, ilim, hayâ, edeb, terbiye ve efendilik ile bağdaşmayan birçok ifâdeler karşısında bizden (yersiz bir) çelebilik ve üslûb nezâheti bekleyen, kendilerince ifâde nezîhliği ve konuşma nezâketi arayan çelebi kardeşlerimizin, bir takım sertmiş gibi görülen ifâdelerimizi ve uslûb **sivrilikleri**mizi, gayret-i dîniyye ve asabiyyet-i îmâniyye îcâbı kabûl etmelerini istirhâm ediyoruz. Îmân, amel, ihlâs, salâh ve takvâda, numûnelerimiz olması gereken ve olan Allah celle celâlühû'nun dostlarını müdâfaada, köpekler kadar da mı sâdık olamayacağız? O köpekler ki, kendilerini besleyen sâhiblerine zarar vermek isteyenlere karşı, üzerine düşeni yapmakla gösterdiği sadâkat herkesçe ma'lûmdur. İşte bu kadarını bile bize çok görmemelerini, kibarlık ve efendiliği sırf bizden bekleyen çelebilerimizden beklemek hakkımız değil midir?

Allah celle celâlühû, bir çok münkerden sakındırmak üzere, Kur'ân'a sırt çevirenleri, **arslandan kaçan yaban eşeklerine**,[7] Kitâb'ın içindekilerle amel etmeyenleri, **kitâb yüklü eşeğ**e,[8] ğıybet edenleri de, **ölü leşi yiyenlere**,[9] benzetmiştir.

Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz, kezâ, kimilerini **köpeğe**,[10] kimilerini **domuza**,[11]kimilerini **pislik böceklerine**,[12] kimilerini de, **eşek leşi yiyenlere**[13] teşbîh etmiş, **soyu ve ırkıyle böbürlenenlere**, 'babanınkini ısır', **deyiniz ve bu dediğinizi kinâyeli olarak değil de açıkça söyleyiniz**"buyurmuştur.[14] Bunları ve benzeri bu vâdîde söylenmiş bir çok ilâhî ve nebevî sözü Kur'ân'dan ve Sünnet'ten haberi olanlar bilirler…

Bu sebeble, benim bu cevâbta geçecek olan **ağır** ve **sivri** gibi gözüken ifâde ve uslûbumu, kâmil mü'minlere yakıştırılan **müşriklik**, **kula ibâdet etme** vs. gibi, hakîkaten çok ağır ve süflî hakaretlerle yan yana getirir, insaf terazisiyle tartarsanız, inanıyorum ki, **az bile demişsin** diyecek ve sözlerimi bir hakaret değil de iltifat bile kabûl edeceksiniz… Yapılan bunca seviyesiz hücum ve mübtezel hakaretler karşısında bizden nezaket budalalığı bekleyenlere artık diyecek bir söz bilemiyor ve bulamıyorum. Hem, benim buradaki muhâtabım belli bir kişi değildir; hükmî şahsiyet sayılabilecek bir zihniyet ve tarzdır. O cehâlet, anlayış, idrâk, edeb ve terbiye, sanki bir "ete kemiğe bürünmüş fülân(lar) diye görünmüş" de ben onunla veya onlarla konuşuyorum. Şahısların kendileriyle işim yoktur. Tıpkı, Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'in muayyen şahsa değil de, **şu, şu işi**

işleyene Allah celle celâlühû la’net etsin demesi gibi.

Tevfîk sadece Allah celle celâlühû’dandır.

Allah Dostlarına Yapılan Seviyesiz ve Bayağı Ta’rîzler

İddiâ:

Bize Kur’ân’ı gönderen Allah teâlâ şöyle buyuruyor:

“Allah’a ve Peygamberine inandık boyun eğdik” derler. Sonra da bunun ardından içlerinden bir takımı yan çizer. Bunlar inanmış kimseler değillerdir.

Aralarında bir karar versin diye Allah’a ve elçisine çağrıldıkları zaman, içlerinden bir takımı bundan çekinirler.

Ama hak kendilerinden yana olsa bu sefer ona içten bağlı olarak gelirler.

Bunların kalplerinde bir hastalık mı var veya şüpheye mi düştüler? Yoksa Allah’ın ve elçisinin kendilerine haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Hayır, aslında onlar zâlim kimselerdir.” (Nur 24/47-50). (sh:3)

Cevâb:

Hâricîler de Ashâb’ı "Allah celle celâlühû’nun Kitâbına çağırıyorlardı; ama onunla hiçbir alâkaları yoktu."[15]

Onlar da tıpkı sizin gibi, Ashâb’ı **dînden çıkmak**la ithâm ediyor, Allah’ın açık âyetlerine çağırıyorlardı. Lâkin Ali radıyallâhu anhu efendimiz’den **bu söz kendisiyle bâtıl murad edilen bir hak sözdür** cevabını alıyorlardı. [16]

Bu âyetler, **yaşayan ve yürüyen Kur’ân** olma cehd ve gayreti içerisinde olan ve hamdolsun -hüsn-i zannımızca- buna kemâl mertebede muvaffak edilen, ama hiçbir iddiâ sâhibi olmayan, yalnız, hayırlı seleflerine toz kondurmamayı, hakları olmanın ötesinde büyük bir vazîfe sayan hasım edindiğiniz kimseleri anlatmıyor; aksine, İbn-i Mesûd radıyallâhu anhu’nun ifâdesiyle,[17] **Kur’ân’ı arkasına attığı hâlde Kur’ân’a çağıran**ları gösteriyor; kendileri bir vâdide, Kur’ân’da başka bir vadide olduğu hâlde başkalarını Kur’ân’a çağırıyormuş gibi yapıp dünyevi ikbal merdivenlerinin basamaklarında yükselmeye çalışırken o ölçüde alçalanları resmediyor; bir yanda da egolarını tatmîn eden kimseleri, tanıtıyor.

Sanırsam bu kadarını sizler de biliyorsunuzdur. Ancak ihtimâl ki, biçilen rol ve iş mes’elesi bu bilginin îcâb ettirdiği tevbeyi engelliyor.

Güldüren Kof Efelenmeler

İddiâ: *Bir şeyh efendi ve etrafında yer alan bazı hocaların görüşleri bana soruldu, yanlış buldum. Onlardan birine dedim ki; sizin bana ulaşan görüşlerinizde yanlışlıklar buluyorum, bir araya gelelim de bunları bana izah edin. O’da konuyu kendilerine yazılı olarak iletmemi ve yapacakları bir hazırlıktan sonra görüşmemizin daha uygun olacağını söyledi. Bunun üzerine onlara bir yazı gönderdim. Altı ay sonra, başta şeyh efendi olmak üzere Tarîkatın ileri gelen hocaları ile şeyh efendinin odasında buluştuk. O görüşmeyi **küçük ilâvelerle** yazılı hâle getirdim.(sh:7)*

Cevâb: Yani, burada, kendi eksiklik ve yanlışlıklarınızı telâfî edip, muhâtablarınızı **câhil** ve **zavallı** kimseler mertebesinde göstermek maksadıyla ilmî hıyânet sergilediğinizi siz de zımnen, hattâ açıkça i’tirâf etmiş oluyorsunuz.

İddiâ: *Elinizdeki kitapçık o görüşmeye **yeni ilâveler** yapmak sûretiyle hazırlanmıştır.(sh:7)*

Cevâb: Böylece çamurun suyunu artırmakla onu iyice sulandırmış, dehşetli bir ilmî sahtekârlık sergilemiş oldunuz. Tartıştığınız kimselerin -ki en az üç kişidirler- sözleri, **kitâb**’ınızın (!) onda biri kadar bile değil. Tuhaf değil mi? Sahi siz neymişsiniz öyle?!…

İddiâ: *İkinci baskı için **yeniden gözden geçirmiş ve Müslümanları Batıran Şirk bölümüne küçük bir ilâve yapılmıştır**. Bu ilâve Osmanlı Devletinin Birinci Dünya Savaşına girme kararı ile ilgili belgelerde yer alan bazı ifâdeleri kapsamaktadır. (sh:8)*

Cevâb: Bu sözleri okurken, şâir **A'şâ**'nın;

"Bir gün bir kayayı süsen, onu zayıflatmak için,/

Ama ona zarar vermedi o vuruşu boynuzunu zayıflattı" sözüyle,

Husayn ibnu Humeyd'in,

"Ey yüksek dağı süsen!../Başa acı, dağa değil" [18] **dediğini hatırladım.**

———————————

Kur'ân'a mı Aykırı, Kur'anâ Dayandırılan Bâtıllara mı?

———————————

İddiâ: Burada Kur'an-ı Kerim'e açıkça aykırı gördüğümüz husûslara yer verdik. Kendimize ait bir söz söylememeye gayret ettik. Âyet-i kerimeleri ve yer yer hadîs-i şerîfleri konuşturmaya çalıştık.

Cevâb:Hayır, hayır, öyle değil… Bu kitâbçıkta, sadece, şeytânın, şeytânın dostlarının, câhilliğin ve nefs-i emmârenin size, **Kur'ân'a aykırı gibi gösterdiği** husûslara yer verdiniz ve âyetleri, çok kerre nefsânî kanaat ve düşüncelerinize mesned ettiniz. Bâtıllarınızı âyete ve hadîse dayandırdınız. Siz, Kur'ân'a ve Sünnete uymadınız; Kur'ân'ı ve Sünneti kendinize uydurdunuz. Ku'rân ve Sünnetile amel edecek yerde, Kur'ân'ı ve Sünneti hevânıza uydurdunuz. Tıpkı Haricilerin Hz. Ali ve diğer Sahâbe rıdvanullâhi teâlâ aleyhim'i, **Kur'an'ın açık âyetlerine karşı geldikleri** iddiâsiyle tekfîr ederek Kur'ân'a çağırdıkları gibi,[19] Kur'ân'ın istediği hayâtı yaşamağa nefislerini ve dünyalarını kurban edenleri Kur'ân'a çağırmışsınız…. Daha doğrusu, Kur'ân'ı payanda ettiğiniz bâtıllarınıza çağırmışsınız.

———————————

Hatâlarınızdan Gerçekten Dönebilecek misiniz? Göreceğiz…

———————————

İddiâ: *Ama ne yaparsak yapalım insan eseri kusursuz olmuyor. Hatâlarımızı gösterirseniz düzelteceğimizi ve bunu okuyucuya inşallah duyuracağımızı ifâde etmek isterim. (sh:8)*

Cevâb: Bu **emmâre** olan yani **sürekli kötülüğü emredip duran**, nefis ile şu ahlak sizde varken, bu çok zor bir şey… Hadi, **imkânsız** demeyelim. İnşallah ahdinizi yerine getirirsiniz.

İddiâ: *Bu çalışma yararlı olmuştur. Saplantılarına ve menfaatlerine esir olmayanlar, her fırsatta bunu ifade etmektedirler. (sh:8)*

Cevâb: Doğru, şeytâna ve dostlarına elbette faydalı olmuştur,

İddiâ: *Bizim yaptığımız sadece geleceğinden endişe duyanları Kur'ân ile uyarmak ve bir öğüt vermektir. (sh:8)*

Cevâb: Öyle değil… Yalan veya yanlış konuşuyorsunuz. Açık olan o ki, sizin yaptığınız, hizmet etmekte olduğunuz otoriteye hizmetinizi ikmâl edip dünyalıklardan en üst seviyede faydalanmaktan ibarettir. Yaptığınızın zâhiri bunu gösteriyor. İç yüzü bu şartlar altında bizi hiçbir şekilde alâkadar etmiyor. O, sizinle Rabbiniz arasında bir şey… Hüsn-i zannımıza esas ve mesned olabilecek bütün karîne ve alâmetlerden de bizi mahrum ettiniz… Hem, hizmetinizin karşılığını da pek kısa bir zamanda hizmetkârlığını yaptığınız otoriteden aldınız.

İki cihânın Efendisi şöyle buyuruyor: "Şübhesiz ki, Ümmet'imden bir takım insanlar dînde fıkıh sâhibi olacaklar ve Kur'an okuyacaklar. İdarecilere varalım da dünya(lık)la-rından elde edelim, dînimizi onlardan uzak tutarız, diyeceklerdir. Hâlbuki bu olmayacak.[20] Diken ağacından dikenden başka bir şey elde edilemeyeceği gibi, onlara yaklaşmaktan da, günahtan başkası elde edilmez".[21]

Dînde fıkıh sâhibi olanları bu tehlike beklerse, ya bu işe, sizin gibi **fıkıh**

sâhibi olduğunu sananlar, ama gerçekte fıkhın yanından bile geçmeyen câhil kimseler soyunursa ne olur, düşünebiliyor musunuz?!… Her yanıyla tastamam bir felâket…

Tasavvuf

İddiâ: *Şeyh Efendi bir öğretmen, bir yol gösterici, örnek bir insan olmaya çalışmalıdır. Ama tutar onu Allah ile kul arasında bir yere yerleştirmeye, onu bir vesîle ve vâsıta kılmaya, onun ruhaniyetinden yardım istemeye, manevi himmetinden yararlanmaya kalkışırsanız aşırıya kaçmış olursunuz. Bizim karşı çıktığımız bu aşırılıklardır. Kur'ân ve sünnetin çizgisi dışına taşan aşırılıkları kim, hangi ad altında yaparsa yapsın kabul etmemiz söz konusu olmaz (sh:9)*

"Aşırı Gitmek" Ne Demektir, Ölçüsü Nedir?

Cevâb: Tabiîdir ki, her şeyin bir ölçüsü vardır. Hâliyle bu **aşırı gitmek** ta'bîrinin de sınırları belli olmalıdır. Neyin **aşırı gitmek** olduğunun ölçüsü, elbette kimilerinin putlaştırdığı cüce aklı, esîri olduğu nefsi, hizmetkârı olduğu şeytân, şeytânın uşakları ve onların sistemlerinin resmi görüşü değildir. Şeytânın sistemi de hasmı olduğunuz Allah dostlarını, aynı **aşırılık** suçlaması ile suçlamaktadırlar. Bu paralelliğiniz gerçekten ibret verici bir husûstur.

Aşırılığın ölçüsü Kur'ân, Sünnet ve bu ikisinden müctehidlerin çıkardığı hükümlerdir. Câhillerin, gafillerin, İslâm dışı mihrakların iş bitirici hâinlerin, yamuk, fâsid hattâ bâtıl anlayışları değil.. İleride Allah celle celâluhu'nun izni ile inşâellâh, Kur'ân, Sünnet, Akâid ve fıkıh ölçüleri ile yapacağımız tahlîllerle, **aşırılık** dediğiniz şeylerin gerçekte aşırılık olmadığını, aksine onların İslâm'ın mübâh gördüğü ve hattâ bazen de emrettiği şeyler olduğunu -görebilenlerle- hep beraber göreceğiz.

Allah'a ve Kur'ân-ı Hakîmine Yapılan İftirâ…
Delîlllerin ve İçtihadların Kıymet Dereceleri Nedir?

İddiâ: *Bizim karşı çıktığımız sadece Kur'âna açıkça aykırı olan şeylerdir. Eğer bunlar Hanefi, Mâlikî, Eş'ari, Maturîdî gibi herhangi bir mezhebin görüşüne aykırı olsaydı bunu gözümüzde büyütüp sert tavır ortaya koymazdık. Mütevâtir olamayan hadîs-i Şerîflere aykırı bulsaydık üzerinde bu kadar durmazdık. Siz Kur'ân-ı Kerimin çok açık ifadelerine aykırı şeyler söylüyorsunuz. (sh:10)*

Cevâb: **Bir**: Görünen o ki, siz Kur'âna ve Allah celle celâluhu'ya iftirâ ediyorsunuz. "Allah'a iftirâ edenlerden daha zâlim kimdir ki?"[22] "Aklınızı başınıza alsanız ya"[23]

İki: Doğrusu, mezheb görüşlerinin, yani müçtehidlerin Kur'ân ve Sünnet'ten anladıklarının sizce ne ehemmiyeti var ki? Sizin Kur'ân'ın **açık** âyetlerinden edindiğiniz o yüksek anlayışınız (!) hepsini bir tarafa atmaya yeter de artar bile. Öyle değil mi?

Üç: **Mütevâtir olmayan hadîsler** de, bâtılınızı pekiştirmiyorsa, hattâ onu ortadan kaldırıyorsa ne ifâde ederler ki? Kalan **dört** veya **bir** tane **Mütevâtir hadîs**'in de ma'nâsını yüksek ictihâdlarınızla hallediverirsiniz. Geriye, size karşı ileri sürülebilecek, mütevâtir olmayan (**Haber-i Vahid** nev'i'nden) meşhûr, sahîh, hasen ve zayıf hadîsler o kadar üzerinde durulmaya değer olmadığından, bunun yanında müçtehidlerin içtihadları zâten **bir görüş ve zan** olmaları sebebiyle, hevânıza uymuyorsa kıymet vermeye değmez. Hattâ onları kaâle almak yer yer çok zararlı olur. Böylece geriye, büyük müçtehid ve fakîhlerin (hâşa) hidâyet ve cehâlet körlükleri yüzünden göremedikleri, yâhud idrâksizlik şaşılığından yanlış gördükleri, fakat kimilerinin, **TSE'ye uygun**, kusursuz, net gösteren, gözlükleri yardımıyla açık ve berrak gördüğü, Kur'ânın **açık âyetleri** kalıyor…

Zor Verilecek Hesab Hangisidir?

İddiâ: *Bunlar karşısında susarsak hesap gününün tek yetkilisi olan Allah'a, bunun hesabını veremeyiz. (sh:10)*

Cevâb: Evet, Kur'ânî söz ve tavırları, Kur'âna tersmiş gibi görüp göstererek ma'lûm otoriteye yaptığınız yardımlardan dolayı vereceğiniz hesab çok çetin olacaktır. Bu noktada sadece haksızlık karşısında sustuğunuzdan dolayı değil, ilâve olarak, hakka karşı ve bâtıldan yana olanlar lehine, ökse kuşu gibi ötüp zâlim avcılara hizmet ettiğinizden dolayı da hesabınız çok çok zor olacak, Allah celle celâluhu'ya hesab veremeyeceksiniz. **Sayyâd–ı bî insâ-fa hizmet etmekten zevk alan** olmak, tabiî ki, her kişinin kârı değildir…

Kabir Ehlinden Yardım İstenebilir mi?

İddiâ: *Kabir ehli kabirlerinde yatan ölülerdir.*

Mürîd: *Şu hadîsi kabul etmediğinizi söylemişsin:*

İşlerinizde ne yapacağınızı şaşırdığınızda kabir ehlinden yardım isteyiniz (sh:10)

Cevâb: Şu söz ve iş, tasavvuf ehline saldıranların can simid-lerinden biri…

Mes'eleye girmeden önce, "**Berzah, ölülerin hayâtı ve ölülerin işitmesi**", "**kerâmet**", "**keşif**", "**ilhâm**", "**firâset**", "**sâlih rü'yâ**", "**isnâd-ı mecâzî**" veya "**mecâz-i aklî**"mes'elelerini Şer'î delîlller ışığında kısaca ele alalım ki, bunlarla yakın alâkası olan şu mes'elemizin anlaşılması daha da kolay olsun.

Berzah, Ölülerin Hayâtı ve İşitmeleri

Ölüm bir takım inkârcıların zannettıkleri gibi mutlak yok olmak değildir. Aksine dünyâ hayâtı ile Âhiret hayâtı arasında belli bir çeşit hayâttır.

Seyyid Şerîf Cürcânî şöyle diyor:

Berzah, mücerred ma'nâlarla maddî cisimler arasında olan meşhûr âlem…

Berzah, iki şey arasındaki perde, engel. **Âlem-i misâl** bununla (**Berzah** kelimesiyle) ifâde edilir. Kesîf/maddî, yoğun cisimlerle mücerred rûhlar âlemi arasındaki perdeyi kasdediyorum. Dünyâ ve Âhiret (arasındaki perde) demek istiyorum.[24]

İslâm, dünya hayâtı ile Âhiret hayâtı arasında bir çeşit âlemin ve hayâtın olduğunu açıkça bildirmektedir. Bu mes'eleyi birkaç fasılda ele almak nistiyoruz.

Berzah Hayâtıyla Alâkalı Bir Takım Hadîsler

Bir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, Ehl-i Kalîb'e muttali' oldu ve buyurdu ki,

"Rabbinizin size va'dettiği (azâ-bı)ni hak/gerçek buldunuz mu?"

O'na sallallâhu aleyhi ve sel-lem'e, '**ölülere mi sesleniyorsun**?' denildi. Bunun üzerine,

Siz, onlardan daha çok işiten kimseler değilsiniz. Ancak, onlar cevâb veremezler, buyurdu.[25]

İki: Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem efendimiz ölen müşriklere seslenerek,

"Ey Ebû Cehl İbn-i Hişâm!.. Ey Umeyye İbn-i Halef!.. Ey Utbe İbn-i Rebîa!.. Rabbinizin size va'dettiğini gerçek bulmadınız mı yoksa? Doğrusu ben, Rabbimin bana va'dettiğini kesinlikle gerçek buldum" buyurunca, Ömer radıyallâhu anhu, O'na, "Rûhsuz cesedlere nasıl konuşuyorsun, yâ Resûlellah?" dedi. Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem de, Canım elinde olan Allah celle celâlühû'ya yemîn ederim ki, söylemekte olduğumu siz onlardan daha iyi işitmiyorsunuz, buyurdu.[26]

Yukarıda geçen ve onların benzeri olan hadîslerden, yani Efendimiz sallallâhu

aleyhi ve sellem'in tefsîr-lerinden şunu anlıyoruz:

Mevlâ teâlâ'nın, **Sen kabirlerdeki ölülere işittiren değilsin** (onlara işittiremezsin)[27] ve **şübhesiz ki sen, mevtâya işittiremezsin**[28] âyetler-inden murâdı, âlimlerin çoğuna göre **ölüler işitmez** demek değildir.[29]

Peki, hakîkatleri işittiremeyeceğimiz kâfirler, neden ölülere benzetiliyor? Buradaki **Vech-i Şebeh**/ benzeme yanı nedir? Müfessirlere göre, **onların, işitmelerinden istifâde edememeleri, yahut işitip de cevâb verememeleri**dir. Yoksa, **ölü-lerin işittikleri**ni Resûlüllah sallallâ-hu aleyhi ve sellem efendimiz haber veriyor. Ehl-i Sünnet ulemâsı da bu husûsta ittifak etmişlerdir. **Bu tefsîri** ve **icmâ'**ı, İbn-i Kesîr, Rûm sûresinin 52. âyetinin tefsîrindebirçok âlimden nakletmektedir.[30]

Bir Takım Şübheler ve Âlimlerimizin Bazı Açıklamaları

Ölülerin işittiklerine dâir sahîh hadîsleri bir takım bâtıl te'vîllerle geçiştirmeye çalışan bazı bi'atçı sapıklar da var tabii… Onların bazı şübhe ve vesveselerini burada ele almak istiyoruz.

Birinci Şübhe:Ehl-iKalîb hadîsi için, **o**, **bir mu'cize idi** diyenler var.

Cevâb: Bu kimseler bilmiyorlar mı ki, m'ucize, sâhibinden başkası tarafından açıkca görülmedikçe mu'cize olmaz. Taşların tesbîhleri gibi… Sahâbe radıyallahu anhüm, Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in elindeki taşların tesbîhini işitmişti. Burada, ölülerin, Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in sözlerini işitmelerinin mu'cize olması da imkânsızdır. Çünkü bu, Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'den başkasına zâhir olmamıştır. Ayrıca, **O**, **şübhesiz, na'linlerin seslerini işitir** hadîsi de gösteriyor ki, onlar, Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in sözlerinden başkasını da işitiyorlar.

İkinci Şübhe: "Resûlüllah sallal-lâhu aleyhi ve sellem'in onları konuşturmasının (onlarla konuşuyor gibi yapmasının) dirilere va'z olduğunu" da söylüyorlar.

Cevâb: Öyle olsaydı, Hz. Ömer radıyallâhu anh şaşırarak, **rûhsuz cesedlerle nasıl konuşuyorsun**? der miydi?. Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'in, **siz onlardan daha iyi işitmezsiniz** sözü, bu tutarsız anlayışa mâni' değil midir?

Üçüncü Şübhe:Bazıları da, Efendimiz sallallâhu aleyhi ve sel-lem'in (haşa) böyle bir inancı vardı da âyet o inancı düzeltmek için gönderildi, diyorlar.

Cevâb: Demek ki, şu zavallılar bu sözü diyebilecek kadar da şaşkınlaşabiliyorlar.

Hele bakınız şu terbiyesizliğe… Hevâdan değil de vahiyden konuşan bir kimse, kanaatle alâkası olmayan bir haber verecek ve de bu eblehlerin dediği gibi olacak. Haşa ve kellâ… Üstelik, ölülerin işitmeyeceğini ileri sürenlerin delîl olarak ileri sürdükleri âyetlerin zâhirleri, ölülerin işit-meyeceğini değil de onlara işittirilemeyeceğini göstermektedir. **İşitmek** ile **İşittirmek** arasındaki farkı görebilmek için akıllı olmak kâfidir; ayrıca âlim olmaya ihtiyac yoktur.

İmâm Sübkî rahmetüllâhi aleyhi şöyle diyor: **Fakîh** (ve muhaddis), **Ebû Bekr İbnü'l–Arabî**, "**El–Eme-dü'l–Aksâ Fî–Tefsîr–i–Esmail-lahi'l–Husnâ**" isimli eserinde şöyle der: Mükelleflerin kabirde diriltildikleri ve hepsine süâl sorulduğu husunda Ehl-i Sünnet arasında anlaşmazlık yoktur. **Seyfuddîn el–Âmidî**,"**Ebkâ-ru'l–Efkâr**" isimli kitâbda şöyle demiştir: "Ölülerin kabirde diriltildiği, iki meleğin onları hesaba çektiği, günahkârlar ve kâfirler için kabir azâbının var olduğu" husûsunda, muhâlif ortaya çıkmadan evvel Ümmet'in Selef'i ittifak etmişlerdi. Muhâlif (Mu'tezile) ortaya çıktıktan sonra, Ümmet'in çoğunluğu[31] bu inanç üzeredir.

Kurtubî şöyle demiştir: "Buna inanmak Ehl-i Sünnet'in mezhebi ve dîni olan cemâatın üzerinde bulunduğu bir inançtır" Kur'ân, kendi dilleriyle inen Sahâbe radıyallâhu anh, Nebîsi sallallâhu aleyhi ve sel-lem'den, bundan başkasını anlamamıştır. Onlardan sonra gelen Tâbiîler de öyle… Mu'tezile'den bazısı da bu

husûsta Ehl-i Sünnet'e muvafık olmuştur. Zırâr b. Amr, Bişr-el-Merîsi, Yahyâ İbn-i Kâmil ve Mu'tezile'den diğerleri, **ölenin dirilene kadar ölü kalacağı** kanaatini taşımışlardır.

Bazıları da kabir azâbını kabûl etmişlerdir.[32]

Yeryüzünde kalan (kabre gömülmeyen) ölülere gelince…

Allah celle celâlühû, -nasıl ki, Nebîler alâ Nebiyyinâ ve aleyhimüs-selâm'ın (ve bazı mü'minlerin) onları görmüş olmalarına rağmen melekleri görmekten perdelemiş ise,- mükellefleri onların başlarına gelenlerden perdelemiştir…

Dördüncü Şübhe: Bid'atçıların tutunduğu delîlller de **sen şübhesiz ölülere işittiremezsin** ile **sen kabirdekilere işittiren değilsin** âyetle-ri ve Hz. Aişe radıyallâhu anha'nın Ehl-i Kalîb'in işittiğini inkâr etmesidir.[33]

Şübhesiz sen ölülere işittiremezsin) âyetine gelince… Biz de o inançtayız. Bizim dediğimiz, **rûhları onlara iâde edildiğinde işitiyorlar** şeklindedır. **Sen kabirdekilere işittiremezsin** âyetinin ma'nâsı ise, **mevta oldukları zaman** demektir.

Hz. Aişe radıyallâhu anha'nin sözüne gelince… Hz. Aişe radıyallâhu anha **bilme**'yi i'tirâf etmiştir.[34] O, şöyle demiştir: "Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem sadece, **Onlar şu anda benim onlara dediğimin gerçek olduğunu biliyorlar**, buyurdu."

Bilmek câiz olunca, işitmek de câiz olur. Çünkü, **bilmek** ve **işitmek** için hayât şarttır. Bu, Allah celle celâlühû'nun kudretinde mümkindir ve bunun hakkında sahîh rivâyetler gelmiştir. Bu yüzden, **onları tasdîk etmek ve ölüye hayâtın geri döneceğine kesin inanmak** vâcib olmuştur. Ondan sonra, ikinci kez ölecekler midir? Bu husûsta hadîslerde açık ifâdeler gelmemiştir. Kimi âlimler, **hayât süreklidir**, kimileri, **zaman** zamandır, demişlerdir…

Bütün bunlardan şu hulasa ortaya çıktı: Rûh, süâl anında cesede geri çevrilir. O vakitten (haşr günü) diriltilene kadar kesintili veya devamlı olarak nimetlendirilir veya azâbla-ndırılır.[35]

Büyük müfessir ve muhaddis İmâm Kurtubî de, **ölülerin işiteceklerine** dâir rivâyet edilen hadîsleri zikrettikten sonra, Hz. Aişe'nin radıyallâhu anh buna karşı çıkışını da anlattı ve şöyle dedi: (Bu görüşlerin) aralarında çelişki yoktur. Müm-kindir ki kimi vakitlerde işitir kimi vakitlerde işitmezler. Zîra, eğer geneli sınırlandıracak bir sınırlandırıcı delîl varsa, genelin sınırlandırılması mümkin ve doğrudur. (İşitmez genel hükmünü) burada sınırlandıracak olan şey andığımız delîllerle mev-cûddur.

İbn-i Abdil Berr, **et-Temhîd** ve **el-İstizkâr** isimli iki kitâbında İbnu Abbâs radıyallâhu anhümâ'nın şöyle söylediğini rivâyet etmiştir: "Kim, dünyada tanıdığı bir kardeşinin kabrine uğrar da ona selâm verirse (ölü olan kardeşi) mutlaka onu tanır ve ona, 've aleykümüsselâm' der." Abdu'l-Hakk, bu rivâyetin isnâdının sahîh olduğunu söyledi.[36] Hâfız **İbn-i Receb el-Hanbelî**, "**bu rivâyetin 'isnâdının sahîhliği' demek râvî-lerinin tamamının güvenilir olduğu demektir. Öyledir de. Ancak hadîs ğarîb, hattâ münkerdir**," dedi.[37] İbn-i Receb'e göre sınırlandırma getirmeyen, İmâm Beyhekî ve Hâkim'in rivâyet edip de **Sahîhdir** dediği rivâyet daha sahîhdir.[38]

Ben (H.Avni) **de derim** ki, İbn-i Receb'in bu hükmü, kendi mezhebi usûlüne göre doğru olabilir. Ancak, Mezhebimiz Hanefî Mezhebi usulünce iki rivâyet arasında, çelişki, birkaç cihetden yoktur.

Birincisi, Mefhûm-i Muhâlif, Şâri'in kelâmında fâsid istidlâllerdendir.[39] O sebeble, **tanıdığı bir kardeşinin kabrine uğrar da, ona selâm verirse, o da onu tanır ve selâmını alır**, demek, **tanımadığı kardeşinin kabrine uğrarsa ve ona selâm verirse, o, onu tanımaz ve selâmını almaz** demekdeğildir.

İkincisi: Mutlak Mukayyed'e hamlolunmaz. Zîrâ, (**Delîlin i'mâli (amel ettirilmesi, atılmayıp delîl olarak kullanılması), ihmâlinden /terkedilmesinden evlâdır**.) Ancak, (**Nâtık** (Konuşan) **delîl, sâmit** (susan) **delîle tercîh edilir, dolayısıyla Mutlak Mukayyed'e hamledilir**) diyenlere, (**Tercih, tearuzun** (çelişmenin) **fer'i**(dalı)**dir,**

burada çelişki yok ki tercîhe gidelim,) deriz. Kurtubî'nin, bu (**Umûm'un, bir mu-hassıs ile tahsîsi mümkin ve sahîhtir**.) kaidesine dayanarak yaptığı şu te'lîf (delîllerin barıştırılması) isâbet ihtimâlinden uzak değildir.

Böyle bir te'vîl, (**Sûra üflenildiğinde artık aralarında hiç bir neseb yoktur ve de birbirlerine** (hiç bir şey) **soramazlar**")[40] âyeti ile (**birbirlerine sorarak kimisi kimisine döndü** (yani kesin dönecek))[41] âyetleri nasıl çelişmiyorsa, aksine (**bazı zaman ve mekanlarda böyle, bazısında da şöyle**) şeklinde anlaşılacaklarsa, cehennemliklerin yiyecekleri, bazı âyetlerde, (**sadece darî**),[42](**sadece gislîn**),[43](**zak-kûm**)[44] olduğu söylendiğinde, aralarında bir çelişki görülmeyip **yer**, **zaman** ve **şahıs** ayrılığı ile te'lîf ve îzâh ediliyorsa, burada da aynıdır.

İbn-i Receb şöyle diyor: (**Şübhe-siz, ölülere işittiremezsin**) ve (**Sen kabirdekilere işittirici değilsin**/ işittiremezsin) âyetlerine gelince… Bazen **işitmek** mutlak[45] kullanılır ve bununla, **sözü idrâk edip anlamak**, bazen de bununla, o sözden **faydalanmak ve ona icâbet etmek,** kasdedilir. Bu âyetlerle anlatılan, birinci kasdın değil de, **ikincinin olmayacağı**dır. Zîrâ bunlar, hidâyete ve îmâna çağrıldığında, hidâyet ve imân'a icâbet etmeyecek olan kâfirlere hitâb siyakındadır. Nitekim Allah celle celâlühû, "Onların kalbleri var, onlarla fıkhetmezler, onların gözleri var onlarla görmezler, onların kulakları var onlarla işitmezler"[46]buyuruyor. Bu âyetler, **onların işitmediği ve görmediği**ni bildiriyor. Zîrâ, bir şey, faydası ve semeresi olmadığında, bazen, yok kabûl edilir. Kişi, işitmekte ve görmekte olduğundan faydalanmayınca, sanki, **görmedi ve işitmedi** gibi olur. "**Ölülerin işitmesi**" âyetleri de bu mesâbededir."[47]

İbn-i Receb'in şu sözüne iyi dikkat edilirse, O'nun, '**ölülere işitti-rilmeyeceği**', **kâfirlerden söz edilirken söylenmiştir**; **onlar işittiklerinden istifâde edemezler, ama işitirler**, dediği görülür. Allah celle celâlühû ile Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'i karşı karşıya getirip birbirine yalanlatmamış olmak için bu hakîkate göz yumup kulak tıkamamak lâzım. Peki, mü'minler işittiklerinden istifâde ederler mi? Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'e, arkadaşları radıyallâhu anhum'a ve âlimlere göre evet… Hadîsler bunu gösteriyor.

Kerâmet Ne Demekdir?

Bu mes'eleyi iki fasılda ele alalım.

Kerâmet'in Ta'rîfi

Lüğatta, **Kerâmet**, kerem ma'nâ-sınadır ki, zikredildi.[48] Ve azîzlik ma'nâsınadır.[49] **Istılâhta**/terim olarak, "**Kerâmet**, nebîlik da'vâsı gütmeksizin velîden ortaya çıkan olağanüstü iş demektir."[50] Veya "Nebîlik iddiâsı ile olmaksızın, bir şahıs tarafından zuhûr eden olağanüstü iş kerâmet, îmân ve amel-i sâlih ile beraber olmayan istidrâc, nebîlik iddiâsı ile olan da mu'cize olur."[51] "Bu olağanüstü işler bazen, mihnetlerden ve istenmeyen şeylerden kurtulmak için sıradan mü'minlerden de sâdır olur ki, buna **meûnet** denir."[52]

Kerâmet'in Îzâhı

Nebîlik iddiâsıyla Nebîden sâdır olan olağanüstü iş mu'cize, velî olmayan kâfirler veya âsîlerden sâdır olan olağanüstü iş istidrâc (yahut ihânet) olarak isimlendirilir.

"**Velînin kerâmeti nebîsinin mu'cizesidir**".[53] Yani, o olağanüstü iş velîye bakan tarafıyla kerâmet, nebîsiyle alâkası bakımından da mu'cizedir. Zîrâ, velînin kerâmeti, nebîsine bağlılığı sayesindedir.

Bu olağanüstü işler, az bir zamanda uzun mesâfeleri aşmak, ihtiyâc hâlinde yiyecek, içecek ve giyecek gelmesi, su üstünde yürümek ve havada uçmak gibi

şeylerdir.[54]

Fahruddîn-i Râzî, "**Em Hasibte enne Ashâbe'l-Kehfi**" âyetinin tefsî-rindeşöyle diyor:"Aynı şekilde, kul tâatlara devâm edince, Allahın "**onun için bir kulak ve bir göz olurum**" demekte olduğu makâma varır. Allah'ın celâlinin nûru onun için bir kulak olunca yakını ve uzağı işitir. Şu nûr onun için bir göz hâline gelince yakını ve uzağı görür. Şu nûr onun için bir el olunca zorda, kolayda, yakında ve uzakta tasarrufa/iş görmeğe muktedir olur."[55]

Keşf Ne Demekdir?

(**Keşf**), **Lügat**te, perdeyi kaldırmak, **Istılâh**ta ise perde ardındaki ğaybla alâkalı ma'nâlar ile varlığı ve müşâhedesi **gizli işler**i görmektir"**[56]**

İbn-i Teymiyye de şöyle diyor: "Olağan üstü hâllerden bir takımı, **mükâşefeler[57]** gibi **ilim**, bazıları, **olağan üstü tasarruflar** gibi **kudret** ve **mâlik olmak**, bazıları ise, **insanlara görünürde verilmekte olan ilim, otorite, mal ve zenginlik** cinsinden şeylerdir."**[58]**

İlhâm Ne Demekdir?

(**İlhâm**), lügatte feyz yoluyla rûha atılan (bildirilen) şey (bilgi) demektir. Denilmiştir ki, bir âyet (veya hadîs) ve bir nazar ile delîl getirmeksizin kalbde meydana gelen ve amele sevk eden bir ilimdir. Bu, âlimlerce hüccet (kesin delîl) değildir. Ancak Sûfîlerce hüccettir".**[59]**

Lâkin hüccet olup-olmamasının ne demek olduğu ve **hiçbir şeye yaramaz** demek olmadığı ve **bazen ilhâmla da ilim hâsıl olduğu**, ileride gelecektir.

Burada şunu da ifâde edelim ki, **âlimlerce hüccet** (kesin delîl) **değildir**; **ancak Sûfîlerce hüccettir** ifâdesi küllî bir kadıyye olmayıp, cüz'iyye kuvvetinde mühmel bir kadıyyedir. Nitekim ilhâm, bir yanda Seyyid Şerîf'in de işâret ettiği gibi, aynı zamanda da Sûfiyye'nin imâm-larından olan İmâm Rebbânî gibi bir çok büyük âlime göre de hüccet değildir.[60]

Kerâmet, Keşf ve İlhâm'ın Şer'î Delîllerinden Bir Kısmı

Kerâmet, Keşif ve İlhâm, **Kitâb**, **Sünnet ve Ehl-i Sünnet'in İcmâıyla sâbittir. Bu mes'eleyi de birkaç fasılda inceleyeceğiz**.

Kur'ân'da Kerâmet, İlhâm ve Keşif

Burada **Kerâmet**'in hakk/mevcûd olduğunu gösteren dokuz âyet getireceğiz.

Birinci Âyet:"Hani melekler, ey Meryem! Şübhesiz Allah seni seçti, seni tertemiz etti, seni (zamanındaki) bütün âlemlerin kadınları üzerine seçti, dediler."[61]

Melekler, Peygamber olmayan Hazreti Meryem'e bir şeyler söyledi, o da bu sözleri işitti.

İkinci Âyet:"Hani, ey Meryem! dediler, şübhesiz ki, Allah kendisinden (gelen) bir kelimeyi sanamüjdeliyor, O, ismi Meryem oğlu Îsâ (aleyhisselâm) olan Mesîh (aley-hisselâm)'dir…"**[62]**

Üçüncü Âyet:"O'na (Hz. Meryem'e), rûhumuzu (Cebrâil'i) gönderdik. Rûhumuz O'na tam bir insan şekline büründü…"**[63]**

Demek ki, Hz Meryem'in gözünden perde kaldırıldı. Sizin ve bizim göremediğimiz meleği gördü. Bu, **perdenin kalkıp arka tarafın görülmesi demek değildir**, diyorsanız, hitâba ehil olmayana biz de bir şey demeyiz, olur biter. Şurası da muhakkaktır ki, (âlimlerin cumhûruna göre) kadından Peygamber olmaz. Çünki Mevlâ teâlâ, "Biz senden önce ancak vahyetmekte olduğumuz erkekleri (Resûller olarak) gönderdik."

buyurdu.[64] Meleğin Hz. Meryem aleyhesselâm'a insan şeklinde (temessül ederek) gözükmesi ve ona konuşması ne oluyor? Böyle bir şey sizde vâki' oluyor mu?

Dördüncü Âyet: "Hani Havârî-lere, bana ve Peygamberime îmân edin, diye **vahyettim** (ilhâm ettim)"[65]

Havârîlerin Peygamber olmadığı bilinen bir gerçektir.

Beşinci Âyet: "Mûsâ aleyhisse-lâm'ın anasına, '**O'nu** (Mûsâ aleyhis-selâm'ı) **emzir**', diye **vahyettik**/İlhâm ettik."[66]

Altıncı Âyet: "Her ne zaman Zekeriyâ aleyhisselâm O'nun (Meryem aleyhesselâm'ın) yanına, mihrâ-ba girdiyse, yanında bir rızık buldu. Ey Meryem! Bu sana nereden (geldi)? dedi. (Meryem aleyhesselâm) o, Allah'ın katındandır, dedi."[67]

Yedinci âyet: "Onlar mağaralarında üç yüz sene kaldılar ve (kalışları) dokuz (sene) de fazla oldu."[68]

Ashâb-ı Kehf kıssası[69] olağanüstü bir iştir. Zîrâ yemeden içmeden **üç yüz dokuz** sene uyumak ve ölmemek herhâlde fizik üstü bir şeydir. Ve bunlar Peygamberler de değillerdi.

Sekizinci Âyet: "Süleyman aley-hisselâm, yanında bulunanlara (şöyle) dedi:"Ey azîzler, ileri gelenler topluluğu!.. Onlar bana teslîm olan kimseler olarak gelmeden evvel, hanginiz bana onun (Belkıs'ın) tahtını getirebilir"?… "Yanında Kitâb'dan ilim bulunan birisi[70] ise, 'sen gözünü yumup açmadan ben sana onu getiririm', dedi…"[71]

Allah celle celâlühû haber veriyor: Süleyman aleyhisselâm onlardan olağanüstü bir şey istiyor, bir Sıddîk da bu olağanüstü işi, **"göz yumup açıncaya kadardan daha da az bir zamanda yapabileceği"**ni söylüyor.

Dokuzuncu ve müteâkıb âyet-(ler): Derken kullarımızdan (öyle) bir kul buldular ki biz ona tarafımızdan bir rahmet vermiş, kendisine nezdimizden (hâs) bir ilim öğretmiştik. Mûsâ ona:"Sana öğretilen ilmden bana da öğretmek üzere sana tâbi' olayım mı?" dedi. O da (Mûsâ-ya):"Doğrusu sen benim berâberim-de asla sabr edemezsin. (İç yüzünü) kavrayamadığın bir bilgiye nasıl sabr edersin"? dedi. O da: "Allah celle celâlühû dilerse, beni sabredici bulacaksın, sana hiçbir işte karşı gelmeyeceğim" dedi. (O da), "Bu sûretle bana tâbi' olursan artık ben, sana söylemedikçe, bana hiçbir şey sorma" dedi. Bunun üzerine kalkıp gittiler. Nihâyet (bir) gemiye bindikleri zaman o, bunu deldi. (Mûsâ) dedi ki: "İçindekileri boğasın diye mi onu deldin? Yemîn olsun, büyük bir iş yaptın." (Hızır) "Sen benimle asla sabredemezsin demedim mi"? dedi. (Mûsâ):"Unuttuğum şeyden dolayı beni muâheze etme. Şu arkadaşlığımızda bana güçlük yükleme" dedi. Yine gittiler. Nihâyet bir oğlan çocuğuna rast geldikleri zaman, (Hızır) hemen onu öldürdü. (Mûsâ), "Tertemiz (ma'sûm) bir canı, bir can karşılığı olmaksızın öldürdün ha! Yemîn olsun ki, sen çok kötü bir şey yaptın"! dedi. (Hızır) "Sen benimle asla sabredemezsin demedim mi"? dedi. (Mûsâ): "Eğer, bundan sonra sana bir şey sorarsam artık benimle arkadaşlık etme. (O takdirde) tarafımdan muhakkak özre ulaşmışsındır. (Benden ayrılmakta ma'zûr sayılmışsındır) Yine gittiler. Nihâyet bir memleket halkına vardılar ki, ora ahâli-sinden yemek istedikleri halde kendilerini misâfir etmekten imtinâ' etmişlerdi. Derken, yıkılmak isteyen bir duvar buldular. O, bunu derhal doğrulttu. (Mûsâ) "İsteseydin" elbet buna karşı bir ücret alırdın" dedi. (Hızır şöyle) dedi: "İşte, bu, benimle senin ayrılışımızdır. Sana üzerinde asla sabredemediğin şeylerin iç yüzünü haber vereceğim. O gemi, denizde iş yapan yoksullarındı. Onun için ben onu kusurlu yapmak istedim ki arkalarında her (sağlam) gemiyi zorla almakta olan bir hükümdâr vardı. Oğlana gelince: Onun anası da, babası da îmân etmiş kimselerdi. Bunun için onları bir azgınlık ve kâfirlik bürümesinden endişe ettik de, İstedik ki onların Rabbi bunun yerine kendilerine temizlikçe daha hayırlısını, merhâmetçe daha yakınını versin. Duvara gelince: Bu, o şehirde iki yetîm oğlancığındı. Altında da onlara aid bir defîne vardı. Babaları iyi bir adamdı. Binâenaleyh Rabbin diledi ki, ikisi de rüşdlerine ersinler, defî-nelerini çıkarsınlar. Bu, Rabbinden bir merhâmetdi. Ben bunları kendi re'yimle yapmadım. İşte üzerlerine sabredemediğin şeylerin iç yüzü"![72]

Hızır aleyhisselâm'ın İslâm ule-mâsının çoğunluğuna göre peygamber olmadığı kabûl edilmiştir. Bu takdîrde bu görüşte olan âlimlere göre O'nun olağanüstü bir şekilde bilebildiği şu ğaybî haberler kerâmet değilse nedir?

Sünnet'te Kerâmet, İlhâm ve Keşif

Kerâmeti isbât eden bir çok hadîs ve rivâyet varsa da biz sadece on bir tanesini buraya alacağız:

Birinci Hadîs: "Şâyet kalblerini-zin ağnanıp yuvarlanması (Allahu a'lem ğafleti) ve çokça konuşmanız olmasaydı elbette, benim işitmekte olduğumu (kabirde olup biten şeyleri) siz de işitirdiniz."[73]

İkinci Hadîs: "Yanımda olduğunuz hâl üzere ve zikirde devamlı olsanız, elbette yataklarınızda ve yollarınızda melekler sizinle musâfa-halaşırdı."[74]

Sahâbe radıyallahu anhüm anlatıyor:

Üçüncü Hadîs:Usayd b. Hudayr Bakara Sûresini okurken gökten gölge gibi bir şey indi. İçinde kandillere benzer şeyler vardı. Onlar meleklerdi.[75]

Dördüncü Hadîs: Selmân ve Ebû'd-Derdâ radıyallâhu anhümâ bir çanaktan yerlerken sahan yahut içindekiler sübhânellah dedi.[76]

Beşinci Hadîs: Abbâd İbn-i Bişr ve Useyd İbn-i Useyd radıyallâhu anhümâ karanlık bir gecede Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sel-lem'in yanından çıktılar. Bir nûr, kamçı ucu gibi onlara ışık verdi. Ayrıldıklarında ışık da onlarla beraber ayrıldı.[77]

Altıncı Hadîs: Hz. Ebûbekir radı-yallâhu anh evine üç misâfir götürmüştü. Onlar yedikçe, yemek artıyordu. O yemekten doymuşlardı; ama yemek ilk konulduğundan da çoktu. Hz. Ebûbekir radıyallâhu anh yemeğe bakmıştı ki, yemek olduğundan fazla idi. Onu Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve sellem'e götürdüler, birçok kimse gitmiş ondan yemiş doymuştu.[78]

Yedinci Hadîs: Hubeyb İbn-i Adıyy radıyallâhu anh Mekke'de müşriklerin elinde esirdi. Mekke'de üzüm olmadığı hâlde ona yiyeceği üzüm veriliyordu.[79]

Sekizinci Hadîs: Resûlüllah sal-lallâhu aleyhi ve Sellem'in kölesi Sefîne, arslana, Resûlüllah sallallâhu aleyhi ve Sellem'in, Allah'ın Resûlü olduğunu haber verdi de, arslan O'nunla yürüyerek O'nu varmak istediği yere kadar ulaştırdı.[80]

Dokuzuncu Hadîs: Nice, saçı başı karışık, iki eski elbiseli ve hiçbir kimseni dönüp bakmayacağı ama Allah'a yemîn etse Allahın yemînini yerine getireceği kimseler vardır. Berâ İbn-i Mâlik radıyallâhu anh onlardandır.[81]

Onuncu Hadîs: Hz. Ömer radı-yallâhu anh bir orduyu Îrân'a gönderdiğinde, başına Sâriye isminde birini kumandan ta'yîn etmişti. Hz. Ömer radıyallâhu anh hutbe esnasında (hutbesini kesip) bağırmaya başladı: Ey Sâriye dağa, dağa… Sonra ordu elçisi geldi. Hz. Ömer radıyallâhu anh ona vaziyeti sordu. O da, "Ey Mü'minlerin emîri! Bir düşmanla karşılaştık. Bizi hezîmete uğrattı. Bir de bir bağıranı işittik. "Ey Sâriye, ey Sâriye dağa, dağa!.." diye bağırıyordu. Sırtımızı dağa verdik de Allah celle celâlühû onları hezîmete uğrattı," dedi.[82]

On birinci Hadîs: Saîd İbn-i Zeyd radıyallâhu anh, Ervâ binti Hakîm'e, kendine yalan iftirâ ettiğinde, beddüâ etti, gözünü kör etti.Şöyle dedi: "Ey Allah'ım!.. Eğer yalan söylüyorsa gözünü kör et ve onu toprağında öldür." Kör oldu ve toprağındaki çukura düşüp öldü.[83]

Tâbiîn, Tebe-i Tâbiîn ve sonraki sâlih kimselerden aktarılan nice ola-ğanüstü iş ve hâl, hadîs mecmû'-alarında, **Ebû Nüaym**'ın **Hılyetü'l-Evliyâ**'sında, **Hallâl**'ın **Keramâtü'l-Evliyâ**'sında, **Lâlikâî**'nin **es-Sünne**-sinin son cildinde (bütün cild), **İbn-ü'l-Cevzî**'nin **Sıfetu's-Safve**si, **Neve-vî**'nin **Riyazu's-Sâlihîn**i, İbn-i Teymiyye'nin **El-Furkân**'ı, **Kândeh-levî**'nin **Hayâtü's-Sahâbe**'si ve başka kitâblarda bolca mevcûddur. Yüzlerce hattâ binlercesi…[84]

Tefsîrlerde Kerâmet

Evliyânın kerâmetinin hakk olduğu, Tefsîr kitablarında da yazılıdır.[85]

Meselâ, Kurtubî [sâbit haberlerin ve mütevâtir âyetlerin gösterdiğine göre **velîlerin kerâmetleri sâbittir**. Onları ancak inkârcı bir bid'atçı veya yoldan çıkmış bir fâsık inkâr edebilir.];[86] Tefsîr-i Kebir,[87] El-Bahru'l-Muhît'[88] İbn-i Kesir,[89] Nesefî [şâyet velî (ğayb'dan) bir şey haber verirse ve verdiği haber ortaya çıkarsa, o, kesin konuşmamıştır; fakat, rüyasına veya firâsetine dayanarak haber vermiştir. Üstelik **velînin her bir kerâmeti Resûlün mu'cizesidir**.],[90] Envâru't-Tenzîl[91] Ebû's-Suûd,[92] Rû-hü'l-Meânî,[93] Nazmu'd-Dürer,[94] es-Sirâcü'l-Munîr,[95] Sâvî,[96] ve başka bir çok tefsîrde açıkça bildirilmektedir.

Akâid Kitâblarında Kerâmet

Kerâmetin hak olduğu, Akâid ve Kelâm kitâblarında da açıkça söylenir. Bazıları:

Akâid-i Nesefî ve Şerh-i Akâid,[97] Şerh-i Şerh-i Akâid Nibrâs,[98] Şerhu Akîdeti't-Tahâviyye[99] Şerh-i Fıkh-ı Ekber,[100] Şerhu Cevhereti't-Tev-hîd,[101] Usûlüddîn-i Bağdâdî,[102] El-irşâd.[103] Şerhu Usûli İ'tikâdi Ehl-i Sünneh,[104]Keramâtü'l-Evliyâ,[105] A-kâid-i Adudiyye ve Şerh-i Adudiyye (Celâl),[106] Nûniyye ve Şerhleri Karsî[107] Hayâlî,[108] Uryânî[109] ve Metâlib-i İrfâniyye[110] ve bunların yanında bir çok akîde kitâbı…

Fıkıh ve Usûl-i Fıkıh Kitâblarında Kerâmet

Kerâmet Fıkıh Kitâblarında da kabûl edilir ve üzerine bir çok fıkhî hüküm binâ edilir. Bu kitâblardan bir kaçı: İmâm Şâtıbî, **El-Muvâfakât**'da bir münâsebetle, Nebîler ve velîlerin hâriku'l-âdet/olağan üstü işlerinin olduğunu kabûl ve îzâh ediyor.[111] Bu da velî için kerâmet demektir.

Fethu'l-Kadîr, Tatarhâniyye, Val-vâliciyye, Cevâhiru'l-Fetâvâ, Şerh-i Vehbâniyye, İddetü'l-Fetâvâ ve Fetâ-vâ-i İbn-i Hacer.[112] Dürrü'l-Muhtâr, Reddü'l-Muhtâr[113]ve diğerleri…

(**Bir fetvâ**:) "Bir kişinin üzerine bir beldede güneş kavuşsa ve (kerâmet îcâbı hızlı) adım sâhibi ise ve başka bir güneş kavuşan ufka varsa birinci beldede akşamı kılmadıysa (kıldıysa mı?) onu iade etmek ona lâzım gelmez."[114]

İbn-i Âbidin şöyle diyor: El-hâsıl kerâmetin sübûtunda bizce hılâf yoktur. Hılâf ancak, büyük mu'cizeler cinsinden olanlardadır. İ'timâd edilen görüş de, **bir sûre getirmek** gibi, imkânsızlığı (Şer'î) delîlle sâbit olanlar hâric, her türlü (olağanüstü işin) kerâmet olmasının câiz olduğudur. Sözün tamâmı Fethu'l-Kadîr'dedir.[115]

Yani, bir velîden her türlü olağanüstü hâl, kerâmet olarak sâdır olabilir. Hattâ ölüleri diriltmek bile…[116]

"Firâset" Ne demektir?

Avâm tarafından çoğu zaman yanlış olarak "**ferâset**" şeklinde telaffuz edilen bu "**firâset**" kelimesi; "**lüğatta**, teşebbüs ve nazar (dikkatli bakmak) demektir. Hakîkat ehlinin (Tasavvuf ehlinin), **Istılâhında** ise, yakînin mukaşefesi ve ğaybin muâ-yenesidir."[117]

Yani, lüğatte bir şeye tutunup dikkatli bakmak… Tasavvufta da kâmil îmân'ın, gizli olanı açığa çıkarması ve gaybın gözle görülmesi…

Aliyyu'l-Kârî şöyle diyor: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem, **Mü'minin firâsetinden korkunuz. Zîrâ o, Allah'ın nûru ile bakar** buyurdu. Sonra da "Şübhesiz bunda mutevessımler (üstün firâset sâhibleri) için elbette bir takım âyetler, dersler ve

ibretler vardır”[118] âyetini okudu.[119]

Burada tenbîhte bulunulması gereken husûslardan biri de şudur; Firâset üç türlüdür: **Birincisi,** îmân-dan kaynaklanan firâset. Bunun sebebi Allah celle celâlühû’nun, kulunun kalbine atacağı bir nûrdur. Bunun hakîkati, kalbe hücûm eden ve arslanın ata saldırışı gibi ona saldıran bir hâtırdır… Bu firâset, îmânın kuvveti nisbetindedir. Îmânı en güçlü olan, firâseti keskin olandır… **İkincisi**, Riyâzî firâsettir ki; açlık, uykusuzluk ve (nefsin istek ve ihtiyaçlarından) boşalmak (uzak kalmak) ile hâsıl olur… Bu, mü’minle kâfirin müşterek olduğu bir firâsettir; ne îmâna ne de velîliğe delâlet etmez…. **Üçüncüsü**, Yaradılışla ilgili firâsettir… Normalin dışında küçük olan bir baş ile aklın küçüklüğüne delîl getirmek gibi…[120]

Benzer bilgi ondan evvel, Hanbelî ulemâsından olan **Abdurrahman İbnu Ebî Bekr İbnü Dâvûd es-Sâlihî ed- Dimeşkî el-Hanbelî** (ö:856) tarafından yazılan iki cilt hâlinde basılan “**El–Kenzü’l–Ekber**” isimli eserde daha genişçe yer almaktadır.[121]

“Şâyet şeytânlar Âdemoğullarının kalbleri üzerinde dönüp durmasalar, elbette (insanlar) semânın melekûtuna[122] bakarlardı.”[123]

Muhakkıklar şöyle demişlerdir: Şeytânlar kalbler üzerinde, kalbler ancak kötü sıfatlarla dolu olduklarında feverân ederler, dönüp dolanırlar. Zîrâ o kalbler şeytânın mer’ası (otladıkları yer)dır. Kim ki kalbini şu (kötü) sıfatlardan temizleyip sâfî hâle getirirse, şeytân, onun kalbinin etrafında dolanamaz. Artık (kalbinin) nûru ortaya çıkıp eşyayı olduğu gibi görür.[124]

“Şübhesiz ki,, Allah’ın öyle kulları vardır ki insanları tevessüm/firâsetli bakış ile tanırlar”[125]

Muhaddis ve fakîh **Münâvî**, bakınız bu hadîsi açıklarken ne diyor: O (Allah celle celâlühû)’nun müşâhede denizinde boğuldular, Allah celle celâlühû gözlerinden perdeyi kaldırmakla onlara cömert davrandı da, o gözlerle insanların iç dünyalarını gördüler.[126]

“Ömer İbn-i Hattâb radıyallâhu anh adamın birisine, ismin nedir? dedi. O, “**Cemera**”dır (tutuşan ateş), dedi. Kimin oğlu? Diye sordu. (Adam) Şihâbın (yakıcı bir şeyin) oğlu, dedi. Kimlerdensin, diye sordu. (Adam), Huraka(yakmak)dan, dedi. (Ömer) evin nerdedir? Dedi. (Adam) Harretu’n-nâr’da[127] dedi. (Ömer bu yerin) neresinde diye sordu. (Adam) Zâtu lezâ’da (alevli yerinde), dedi. (Ömer) Ailene yetiş; yandılar, dedi. Dediği gibi oldu”.[128]

Câhillerin mes’eleyi karıştırmalarına meydan bırakmamak için, sözü doğru söylemek ve söyleneni de doğru anlayabilmek maksadıyla burada çok mühim bir husûsa parmak basmak isteriz:

Hükmün Bir Varlığa İsnâdı

Kur’an’da, bir çok âyette, hüküm mecâzî olarak hakîkî fâili ve sâhibinden başkasına dayandırılır. Buna dâir buraya yedi âyet alacağız.

Birinci âyet: “Onlara (mü’minlere Allah celle celâlühû’nun) âyetleri okunduğunda, âyetler onlara îmânı arttırır (kuvvetlendirir)”[129]

Îmânı arttıran/kuvvetlendiren Allah celle celâlühû olduğu hâlde **arttırır** hükmü, şu artırmaya sebeb olduklarından âyetlere dayandırıldı.

İkinci Âyet: “Ya nasıl sakınıp korunacaksınız, küfrederseniz, çocukları kocaltan günden?”[130]

Çocukları kocaltan Allah celle celâlühû’dür. Ancak bu iş o gün olacağından hüküm, mahalline veya vaktine isnâd edilmiştir.

Üçüncü Âyet: “Hâlbuki kesinlikle, (Vedd, Suvâ’, Yeğûs, Yeûk, Nesr) bir çoklarını saptırdılar.”[131]

Hakîkatte saptıran Allah celle celâlühû’dur. Ancak, bu sapmaya onlar sebeb olduğundan hüküm onlara isnâd edilmiştir.

Dördüncü Âyet: "Ey Hâmân bana bir saray inşâ et."[132]

Binayı hakîkatte yapacak olan ustalar ve ameleler olmasına rağmen burada yapmak onlara yaptıracak olan Hâmân'a isnâd edilmiş. Zîrâ emredip yaptırtan Hâmân olmakla yapılmaya sebeb olmuştur.

Beşinci Âyet: "Yerin bitirdiklerinden, çiftleri yaratan Allah'ı tesbîh ederim"[133]

Bitkileri bitiren gerçekte Allah olmasına rağmen burada bitirmek "**yer**"e isnâd edilmiş.

Altıncı Âyet: "Ey Rabbim! Gerçekten bunlar (putlar) insanlardan bir çoğunu saptırdılar"[134]

Saptıran gerçekte putlar değil Allah celle celâlühû'dur. Ama onlar sebeb oldular. Yoksa İbrahim aley-hisselâm cansız putları Allah celle celâlühû'ya ortak etmedi.

Yedinci Âyet: "De ki, canınızı ölüm meleği alır".[135]

Ama çoğu kez hakîkî sâhibine dayandırılır ve sebeblere isnâd edilmesi, hakîkat itibariyle reddedilir:

İşler bazen de gerçek sâhiblerine dayandırılırlar.

Bir: "Canları, -başkası değil- Allah celle celâlühû alır."[136]

Hâlbuki biz yukarıda da geçtiği gibi, Kurân'dan biliyoruz ki, sebeb olarak "**onların canlarını melekler alır**."

İki: "Onları sen öldürmedin fakat onları Allah celle celâlühû öldürdü".[137]

Yine Kurân'dan biliyoruz ki, sebeb olarak adam öldürene kâtil/ öldüren denilir ve bundan dolayı da cezalandırılır:

"Kim bir mü'mini kasden öldürür (ve bu işini mübâh sayar) ise onun cezâsı ebedî cehennemdir."[138]

Üç: "**Sen attığın**da **sen atmadın** lâkin **Allah celle celâlühû attı**".[139]

Sebeb olarak sen attın, ama **hakîkat olarak sen atmadın**,

Şu üç âyette işler hakîkî sâhib-lerine isnâd edilmiş, diğerlerinde ise sebeblerine veya yerlerine mecâz olarak dayandırılmış.

Hadîslerde de aynen öyledir. Bazen hakîkat, bazen mecâz olarak kullanılırlar.

Nitekim hadîsde gelmiştir:

"Kim kaymışa, düşmüşe, **ğevs**/ meded **ederse**, Allah celle celâluhû ona yetmiş üç mağfiret yazar."[140]

Hakîkatte ğevs/meded eden Allah celle celâlühû'dur.

Hâsılı, mü'minleri Kur'ân ve Sünnet istikâmetinde mecâz kullanmalarından dolayı şirkle suçlamak câhillik ve sapmışlık olduğu kadar, idrâk-sizlik ve beyinsizliktir. Elverir ki me-câzî fâili sadece sebeb bilip hakîkî fâil ve müessir kabûl etmesinler…

Mübeşşirât Olan Sâlih Rü'yâlar

Yusuf aleyhisselâm sûresinde rü'yâdan ne denli fazla bahsedildiğini **Kur'ana dönme** ihtiyacı hisseden, **açık âyetleri** gören her mü'min gözlüksüz bile görür, Allah celle celâlühû'nun asla kıymetsiz ve fuzûlî işlerle uğraşmadığını bilir ve tasdîk eder.

Rü'yâ ve rü'yâ ta'bîrleri hakkında onlarca âyet, yüzlerce, hattâ, isnâd-ları i'tibâriyle binlerce hadîs mev-cûddur. Hadîs mecmûaları bunlarla doludur. Meselâ, Buhârî'nin Sa-hîh'inin **Rü'yâ Tabiri Kitâbı**[141]'nabakabilirsiniz. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in boş şeylerle uğraşacağını zann ve iddiâ edebilecek edebsiz ve terbiyesiz zındıklardan olmaya hiçbir mü'min cesâret edemez.

Rü’yâ ile Alâkalı Bazı Âyetler

Bir: Yûsuf aleyhisselâm sûresin-de bir çok âyet.[142]

İki: “Dünyâ hayâtında ve Âhiret’te işte onlar için müjde vardır.”[143]

Resûlüllah sallâhu aleyhi ve selem de bu âyeti **Sâlih rü’yâ** olarak tefsîr etmiştir.[144]

Üç: Yûsuf aleyhisselâm sûresin-de bir çok âyet.[145]

Rü’yâ İle Alâkalı Bazı Hadîsler

Sâlih rü’yâ ile alâkalı bir çok hadîs gelmiştir. Bir kaçı:

Bir: “Nebîlikten ancak mübeşşi-rât, müjdeciler kalmıştır. **Mübeş-şirât nedir**? dediler. **Sâlih rü’yâdır**, buyurdu.”[146]

İki:“Sâlih rü’yâ Nübüvvet’ten kırk altıda bir parçadır.”[147]

Üç: Mü’minin rü’yâsı Nübüvvet’ten kırk altıda bir parçadır.[148]

Dört:Sâlih adamdan (sâdır olan) güzel rü’yâ Nübüvvet’ten kırk altıda bir parçadır.1

Beş: “Zaman (Âhir zaman ve Kıyâmet) yaklaştığında**2 mü’minin rü’yâsı nerdeyse yalan söylemez.”3**

Altı:: Ubâde ibnü’s-Sâmit şöyle dedi: Allah celle celâlühû’nun, **dünyâ hayâtında ve Âhiret’te işte onlar için müjde vardır4 âyeti hakkında Resûlüllah sallâhu aleyhi ve sellem’e sordum da, O (müjde), kişinin göreceği veyâ ona gösterilecek rü’yâdır, buyurdu.5**

Rü’yâ, İlim Elde Etme Sebeblerinden midir, Değil midir?

Rü’yâ’nın bir çeşit **ilhâm** olduğu inkâr edilmez bir hakîkattir. O sebeble aynı çerçevede düşünülmeleri gerekir. **İlim sebeblerinden olmaması** mes’elesi ise ayrı bir mes’eledir, ki bu söz ulemâ tarafından belli bir ma’nâ için ifâde edilmiştir… Teftezânî’nin de ifâde ettiği gibi ilhâm (ve bu arada bunun bir çeşidi olan rüyâ) **ilim** bildirmese de **zann** bildirir. **Kesin** değilse de kesin olmayan bilgi kazandırır.**6**

Bizce bu söz âyetler ve hadîslerle çelişmez. Ancak sizce bu **açık âyet-ler ve açık hadîsler** karşısında bir kıymet ifâde etmemesi gerekirdi, öyle değil mi? Tabii neyin ne kadar açık yahut kapalı olduğunu tesbit etmek de ayrı bir ilim mes’elesidir. Orası da ayrı bir bahistir.

Vâkıa, muhakkik Sûfîlerce rü’yâ-ya pek de i’timâd ve iltifât edilmez. Nitekim İmâm Rebbânînin Mektûbâ-tındaki mektûbların birçoğunda bu-nu açıkça görebiliriz. Bu, rü’yânın, aslı bakımından değil de **sâlih**lerin-den olup olmadığında tereddüdün bulunmasındandır. Sâlikin mertebesine göre rü’yâlarının **sâlih** olma şansı artar ve eksilir. **Abdü’l-Hakîm-i Arvâsi** rahimehullah, **er-Rıyâdu’t-Tasavvufiyye** isimli risâlesinde bunu vecîz bir biçimde ele alır. O, işin ba-şındaki sâlikin rü’yâsının onda bir nisbetde net, onda dokuzu bakımından ise te’vîle açık olduğunu söyler.**7** Hâsılı, Allah celle celâlühû, ve Resûlü sallallâhu aleyhi ve sellem sâlih rü’yâyı aslı i’tibârıyla değerli buluyor ni’met ve lütuf kabûl ediyorsa, kimseye bir şey düşmez. (**Devâm edecek**)

---

[1] Buhârî, (6987) Ubâde İbnü’s-Sâmit radiyellâhu anhu’dan, (6988) Ebû Hureyre’den.
2 Buhârî (6983) Enes b. Mâlik radiyellâhu anhu
3 Veya, "günlerle geceler denkleştiğinde…"
4 [Buhârî, Tâ’bîr,26 Müslim, Rü’yâ, 6, Tirmizî, Rü’yâ,1,10 İbnü Mâce, Rü’yâ, 9 Dârimî, Rü’yâ,7 Ebû Hureyre], Mu’cem:2/206
5 Yûnus aleyhisselâm sûresi:63
152 Hâkim, El-Müstedrek: 2/340. Hâkim, **bu rivâyet Buhârî ve Müslim’in şartına göre sahîhtir**, dedi ve

Zehebî,
Müstedrek Telhîsinde O'nu doğruladı.

[6] Teftâzâzânî, Şerhu'l-'Akâid:37
[7] Abdü'l-Hakim-i Arvâsi, Er-Rıyâdu't-Tasavvu-fiyye:92-93

---

[1] Bu profösör Kur'an Işığında Tarikatçılığa Bakış adlı kitabın yazarı Abdulaziz Bayındır adlı şahıstır.

[2] Fetâvâ-i Hindiyye: 5/352-353

Abdurrahmân İbnü Ebî Bekr es-Sâlihî el-Hanbelî'nin **El-Kenzü'l-Ekber** isimli **Emr**-i **Bi'l-Ma'rûf ve Nehy-i Ani'l-Münker**'e dâir yazdığı eserinde, bu husûsun hadîslerden delîlleri de zikredilmektedir. **El-Kenz**'de ayrıca **büyük bir zarardan**, -başka zararsız bir şekilde kaçınılamayacaksa- **daha küçük bir zarar seçilerek kaçınılacağı**'na dâir de hadîs vardır: (2/662-666)

[3] Mu'cize ve Kuran âyetlerini anlamak ve idrâk etmekten

[4] A'râf: 146.

[5] Sübkî, **es-Seyfu's-Sakîl** (Kevserî'nin **Tebdîdü'z-Zalâmi'l-Muhayyim Tekmilesi** ile):20-21

[6] [İmâm Süyûtî'nin **Et–Tenbie Bi Men Yeb'asühullâhu 'Alâ Re'si Külli Mie** isimli eserinden], Süyûtî'nin **Keşfu's–Salsale** isimli kitabına muhakkık tarafından yazılan mukaddime:49

[7] Müddessir:51

[8] Cümua:5

[9] Hucurât:12

[10] "Secdede mu'tedil olunuz. Sizden biriniz, kollarını **köpeğ**in yere yayması gibi yere yaymasın." ([Kütüb-i Site'nin tamâmı], Âsâru's-Sünen:148

[11] "İlmi, ehli olmayana veren kimse, cevheri, inciyi ve altunu **domuz**un boynuna asana benzer." (İbn-i Mâce, Sünen, Mukaddime:17, 1/146)

Buradaki iki benzetmenin ikincisi "ilme ehil olmayanın **domuz**a benzetilmesidir.

[12] "Bir takım kavimler/topluluklar bir takım adamlarla öğünüp böbürlenmelerini ya bırakırlar veya kesinlikle Allah celle celâlühû katında burnuyla pisliği yuvarlayan **pislik böceği**nden daha da düşük olur." [Ebû Dâvûd, Edeb:111, Tirmizî, Menâkıb:73, Ahmed İbn-i Hanbel:2/361,524], El-Mu'cem:1/350

[13] Allah teâlâ'yı zikretmeyecekleri bir meclisden kalkan bir topluluk, ancak **eşek leşi** gibi bir şey(i yemek)den kalkmışlardır." ([Ebû Dâvûd ve Hâkim], Süyûtî, Câmiu's-Sağîr:1/158. Sahîhdir.

Burada, bir meclisde zikretmeden kalkanlar, **eşek leşi gibi bir leş yiyenler**e benzetilmişlerdir.

[14] "Adamı Câhiliyye/İslâm öncesi zamân (ırkçılık) izzeti ile izzetlenirken görürseniz, O'na '**babanınkini ısır**' deyiniz ve (bu sözünüzü) kinâyeli de söylemeyiniz.(Açıkça söyleyiniz.): ([Ahmed İbn-i Hanbel ve Tirmizî, Ubey radıyallâhu anhu'dan. Sahîhdır.], Süyûtî, Câmiu's-Sağîr:1/27)

[15] [Ebû Dâvud, Ebû Zerr radıyallâhu anhu'dan], Tâc:5/314

[16] [Müslim, Abdullâh İbn-i Râfi' radıyallâhu anhu'dan], Tâc:5/314

[17] Dârimî, Sünen:1/66 H:143

[18] İbnu Abdi'l-Berr, Câmi'u Beyâni'l-İlmi ve Fazlihî:2/1115-1116

[19] İbn-i Hibbân, Es-Sîretü'n-Nebeviyye: 545.

[20] Dinlerini onlardan uzak tutamayacaklar.

[21] İbn-i Mâce, Sünen, İbn-i Abbâs radıyallahu anhümâ'dan: 1/166, H:255

[22] En'âm: 21, 93

[23] Bakara: 33 v.d.

[24] Seyyid Şerîf Cürcânî, **Ta'rîfât**: "**Berzah**" maddesi

[25] [Buhârî, (1370) Ebû Dâvud, Tirmizî, Nesâî, İbn-i Mâce, İbn-i Ömer radıyallâhu anhümâ'dan], İbn-i Receb, Ehvâlü'l-Kubûr:133

[26] [Buhârî (3976) ve Müslim (2875), Enes radıyallahu anhu'dan], İbn-i Receb, Ehvâlü'l-Kubûr :132

[27] Fâtır: 22

[28] Rûm: 52, Neml 80.

[29] İbn-i Receb el-Hanbelî, Ehvâli Kubûr: 133.

İbn-i Receb Katâde'nin de dahil olduğu ulemâdan bir taifenin şu Hadîste geçen işitmenin bir mu'cize olduğu, başkalarınınsa işitemeyeceği görüşünde olduğunu, ama âlimlerden ekserîsinin ölülerin işitebileceği kanaatinde olduğunu söylemiştir.

[30] İbn-i Kesîr, Tefsîru'l-Kurâni'l-Azîm: 3/439-440

[31] Ehl-i Sünnet'in hepsi, Ehl-i Bid'at'ın da çoğu.
[32] Ancak, Zeydiyye Mezhebinden olan **Allâme Emîr San'âni** şöyle diyor: **Kabir azâbının inkâr edilmesi**'nin **Mu'tezile**'ye isnâd edilmesi haksız bir isnâddır. Mu'tezile, kabir azâbını kabul etmektedir. Kitaplarında bunun varlığı benimsenmektedir; ancak, o, Dırâr İbn-i Amr tarafından inkâr edilmiştir. Oysa, bu kimse Mu'tezile tarafından Mu'tezi-le'den kabul edilmemektedir. Aksine O, Cehmiyye'nin dallarındandır. Onlardan (Mu'tezile'den) olsa bile, bir kimsenin görüşü bütün bir mezhebi bağlamaz." (**Emîr San'ânî, Cem'u'ş-Şetît Fî Şerhi Ebyâtı't-Tesbît: 33-34**'den kısaltılarak).
[33] [Buhârî, Kitâbu'l-Meğâzî, Bâb, 8 Katlü Ebî Cehl, H. 3979-3981, c. 7/301, Müslim, Kitâbu'l-Cenâiz, Bâb:9, el-Meyyit yüazzebu bi bükâi ehlihi. H: 932. 2/643], Ehvâlü'l-Kubûr dip notu:132,
[34] Yani, O'na göre**, kabirdekiler konuşulanları bilir**.
[35] İmâm Sübkî, Şifau's-Sikâm, 169-171'den kısaltılarak.
[36] İmâm Kurtubî, Tezkiretü'l-Kurtubî:145
[37] İbn-i Receb, Ehvâlü'l-Kubûr:82
[38] İbn-i Receb, Ehvâlü'l-Kubûr:83
[39] Yani âyet ve hadîslerin tersinden hüküm çıkarmak, yanlıştır.
[40] Mü'minûn:101
[41] Sâffât:27
[42] Ğâşiye:6,
[43] Hâkkah:36,
[44] Vâkıa:52, Dühân:43-44,
[45] **Şöyle işitmek** yâhud **böyle işitmek**değil de, sadece, **işitmek** şeklinde kullanılır.
[46] A'râf:179
[47] İbn-i Receb, Ehvâlü'l-Kubûr:134-135
[48] "**Kerem**" nefâset ve izzet ve şeref ma'nâsınadır ki, leîmlik ve düşüklük'ün mu kâbilidir/karşıtıdır. (Âsım Efendi, Okyanus:3/548)
[49] Âsım Efendi, Okyanus:3/549
[50] Teftâzânî, Şerh-i Akâid:175
[51] Seyyid Şerîf Cürcânî, Ta'rîfât: 113
[52] [Teftâzânî, Şerh-i Mekâsıd], İbn-i Âbidîn, Mecmûatü'r-Resâil: 2/294
[53] Nesefî, Medârik: 4/1312 (Dâru'l-Edâ) [Cin Sûresinin 26. âyetinin tefsîri], Teftâzânî, Şerh-i Akâid:177, İbn-i Teymiyye, El-Furkân:124
[54] Teftâzânî, Şerh-i Akâid:177
[55] [Tefsîr-i Kebîr, (yeni baskı, Abdurrahmân Muhammed, Mısır): 21/891], Abdü'l-Hakîm Şeref, Min Akâid-i Ehli's-Sünneh:50, Münazzama-tü'd-Da'veti'l-İslâmiyye, Lahor-Pâkistân
[56] Seyyid Şerîf Cürcânî, Ta'rîfât:113
[57] Perdelerin açılıp ardlarındakilerin görünüp bilinmeleri
[58] [İbn-i Teymiyye, Kitâbu't-Tasavvuf: 298], D. Es'ad Şahmerânî, et-Tesavvuf: 155
[59] Seyyid Şerîf Cürcânî, Ta'rîfât: 18
[60] Bu dediğimiz Mektûbâtının bir çok yerinde yer almasına rağmen, Meselâ, birinci cildin 273. mektûbuna da bakılabilir.
[61] Âl-i 'İmrân:42
[62] Âl-i 'İmrân:45
[63] Meryem aleyhesselâm sûresi:17,18,19,21
[64] [Yûsuf aleyhisselâm sûresi: 109], Saîd Havvâ, Rûh Terbiyemiz:196-197
[65] Mâide :111
[66] Kasas: 7
[67] Âl-i 'İmrân: 37
[68] Kehf:24
[69] Kehf:16-26
[70] Âsef ibn-i Berhıyâ isimli bir sâlih bir kişi.
[71] Neml:39-41
[72] Kehf:65-82
[73] [Ahmed İbn-i Hanbel, (5/266), Ebû Umâme radıyallahu anh'dan], Mu'cem: 6/203
[74] [Müslim, (Tevbe, 12,13), Tirmizî, (Kıyâme, 59), İbn Mâce, Zühd, 28, Ahmed, 2/203, 3/175, 4/178,246, Hanzala radıyallâhu anhu'dan], Mu'cem:3/325
[75] Buhârî (5018)
[76] [Beyhekî, Delâilü'n-Nübüvveh, (Mişkât: 546, Pâkistân baskısı) Ebû Nüaym, Delâilü'n-Nübüvveh (2/579-580, H: 526,527,528)]
İbnü Hacer, "bunu, Vâkîdî, Beyhekî delâil'de, Lâlikâî Şerhu's-Sünn'de, ez-Zeyn 'Âkûlî Fevâid'inde, İbnü'l-A'râbî, Kerâmâtü'l-Evliyâ'da rivâyet etmiştir" dedikten sonra, "Harmele de bunu İbnü Vehb hadîısini topladığı eserinde böylece zikretmiştir ki **bu Hasen bir isnâddır"** dedi. (El-Isâbe: 2/3, Sâriye tercümesi,)
[77] Buhârî, (Mişkât:544, Pâkistân baskısı)
[78] [Buhârî, Menâkıb: 25, Müslim, Eşribe: 176], Mu'cem:3/59
[79] Buhârî, (3989)
[80] Hâkim, Müstedrek (3/606) Hâkim bu hadîs, **Müslim'in şartına göre sahîhdir** dedi ve Zehebî O'nu tasdîk etti.
[81] Tirmizî, (3854) Ebû 'Îsâ (Tirmizî), "**bu, bu vecihden Sahîh Hasen bîr hadîsdir**" dedi.
[82] Beyhekî, Delâilü'n-Nübüvveh. İbn-i Hacer (rh) el-İsâbe'de(2/3) bu haberin isnâdının **Hasen** olduğunu söyledi. Haberi, ayrıca, Ebû Nüaym, Hatîb ve İbn-i Merdûye de rivâyet ettiler. (En-

Nibrâs:482)

[83] [Müslim, Müsâkât,138], Mu'cem:4/388

[84] Yukarıdaki Sahâbe kerâmetleri -bir kaçı hariç- şu hususta kraldan çok kralcılar belki insaf eder diye, İbn-i Teymiyye'nin kitâbı **el-Furkân**(125-128)'den alınmıştır.

[85] Olağanüstü iş ve hallerinin gerçek olduğu…

[86] 11/20,

[87] 10/678

[88] 2/443

[89] 1/360

[90] 4/1312 (Dâru'l-Edâ) [Cin Sûresinin 26. âyetinin tefsîri]

[91] 1/157

[92] 2/30

[93] 3/140

[94] 8/199

[95] 4/409

[96] 6/273

[97] 175

[98] 475-484

[99] 745-754.

[100] Aliyyü'l-Kârî, Şerhu Fıkhı'l-Ekber:144, 145, 146, 147

[101] Lekkânî, Şerhu Cevhereti't-Tevhîd:153-154

[102] Üstâz Ebû Mansûr Abdü'l-Kâhir el-Bağdâdî:184-185

[103] İmâm-ul Haremeyn, el-İrşâd: 129

[104] Lâlikâî, Şerhu Usûli İ'tikâdi Ehli's-Sünne'nin dokuzuncu cildinin tamamı.

[105] Hallâl, Kerâmâtü'l-Evliyâ'nın tamâmı.

[106] Adudıddîn el-'Îcî, Metn-i Adud ve Celâleddîn ed-Devvânî, Şerh-i Adud (Celâl):123

[107] Dâvûd-i Karsî, Şerh-i Nûniyye: 95

[108] Ahmed İbn-i Mûsâ el-Hayâlî, Hâşiyetü'n-Nûniyye: Karsî kenarı: 95

[109] Osmân el-Kilisî el-Uryânî: 124

[110] Manastırlı İsmâil Hakkı, Metâlib-i İrfâniyye:95

[111] İmâm Şâtıbî, el-Muvâfakât: 2/207-208

[112] Abdu'l-Ğanî en-Nablusî, el-Hadîka: 1/293

[113] İbn-i Âbidîn, Reddü'l-Muhtâr: 2/867-868

[114] Aynı yer

[115] İbn-i Abidîn: 2/868

[116] [İbn-i Hacer, Fetâvâ-ı- Hadîsîyye], İbn-i Abidîn Sellü'l-Hüsâmi'l-Hindî.

[117] Seyyîd Şerîf Cürcânî: Ta'rîfât:100

Yani, şeksiz bilginin keşfedilmesi, perdenin kaldırılması ve bilinmeyenin görülmesidir.

[118] Hicr:75

[119] [Buhârî (Târîh), Tirmizî (Sünen), Ebû Saîd el-Hudrî radıyallahu anh'dan, Hakîm-i Tirmizî, Semmûye (Fevâid), Taberânî (el-Kebîr), Ebû Ümâme el-Bâhilî'den, İbnü Cerîr İbnü Ömer radiyellâhu anhumâ'dan

[120] Şerhu Fıkhı'l-Ekber: 146-147

[121] El-Kenzu'l-Ekber: 2/544

[122] Çok büyük ma'nevî saltanatına

[123] [Ahmed İbn-i Hanbel, Müsned:2/353], El-Kenzu'l-Ekber 2/543

[124] Aynı yer

[125] [Hakîm-i Tirmizî Nevâdırü'l-Usûl, Bezzar, Musned, Ebû Nüaym, Enes radıyallahu anh'dan, **Hasen** bir isnâd ile], Munâvî, et-Teysîr: 1/328

[126] Aynı yer.

[127]Ateşte yanmış gibi ufalanmış kara taşların bulunduğu yer.

[128] [Muvatta, İsti'zân, (2/25)], El-Kenzü'l-Ekber: 2/546-547

[129] Enfâl:2

[130] Müzemmil:17

[131] Nûh aleyhisselâm sûresi:7/24

[132] Ğafir:36

[133] Yâsîn:36

[134] İbrâhîm:36

[135] Secde:11

[136] Zümer:42

[137] Enfâl:17

[138] Nisâ:93

[139] Enfâl:17

[140] [Buhârî, Târîh, Beyhekî, Şüabu'l-Îmân, Enes Radıyallâhu anhu'dan], Kenz: 3/415, H:7215.

Hadîs, başka nice değişik zayıf isnâdlarla ve farklı lafızlarla, bir çok eserlerde gelmiş olup, -Allahu a'lem- **Hasen Li Ğayrihî** seviyesine ulaşmıştır. Âlimlerce ba'zı isnâdları için sarfedilen **uydurmadır** ifâdesiyle hepsini karalayan Sünnet kasablarına kimse kanmamalıdır.

[141] H: (6982-7047)

[142] Yûsuf aleyhisselâm sûresi: 4, 5, 6, 36, 37, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49

[143] Yûnus aleyhisselâm sûresi: 63

[144] Aşağıda gelecek dördüncü hadîs

[145] Husûsan, 4-6, 36,37, 43-49. âyetler.

[146] Mâlik ve Buhârî, (6990) Ebû Hureyre radıyallahu anhu'dan.

[147] Buhârî, (6989) Ebû Saîd radiyellâhu anhu

[148] Buhârî, (6987) Ubâde İbnü's-Sâmit radiyellâhu anhu'dan, (6988) Ebû Hureyre'den.